

Slavoj Kovařík
M A L B Y
• 24. 6. – 3. 9. 1999 •

malíř, kreslíř, scénograf, sochař, autor realizací v oblasti užitého umění

Narozen: 22. 9. 1923 v Olomouci

1939 - 40 Škola umění ve Zlíně (prof. Vl. Hroch, arch. F. L. Gahura)

1940 mu bylo zakázáno studium na všech středních školách protektorátu

1940 - 41 pracuje jako malíř a asistent šéfa výpravy (J. Gabriel) v Českém divadle v Olomouci

1941 v říjnu totálně nasazen do Štýrského Hradce

1944 utíká zpět do Olomouce

1945 na tzv. dispens přijat do třetího ročníku Uměleckoprůmyslové školy v Praze do ateliéru E. Filly (do ročníku s ním chodili Čestmír Kafka, Vladimír Jarcovják, Libor Fára a Alena Ladová)

1946 - 47 onemocněl a přerušil studium, ke kterému se již z existenčních důvodů nevrátil

1946 - 49 člen Skupiny olomouckých výtvarníků , po jejím zániku člen SČSVU

1947 - 49 pracuje u firmy Ing. Sazavský - ing. Goš - Malá voda

1949 - 57 pracuje v urbanistickém oddělení Stavoprojektu Olomouc jako konstruktér návrhář

1957 - 83 působí jako provozní architekt a scénograf v Divadle Oldřicha Stibora v Olomouci (až do

svého odchodu do důchodu)

1963 - 66 člen skupiny Parabola

1965 - 67 působí jako externí učitel na katedře výtvarné výchovy FFUP v Olomouci

1967 - 78 lektorem pro kresbu a malbu tamtéž

od 1991 člen Spolku olomouckých výtvarníků (SOV)

Samostatné výstavy:

1958 Obrazy. Malá galerie Dílo v Olomouci, Olomouc

1965 Obrazy. Výstavní síň Dílo v Ostravě, Ostrava

1965 Město. Galerie Dílo v Olomouci, Olomouc

1969 Obrazy, Oblastní galerie v Olomouci, Olomouc

1982 Obrazy, plastiky. Výstavní síň Dílo v Opavě, Opava

1983 Obrazy, kresby, scénografie. Výběr z let 1947 - 82. Oblastní galerie v Olomouci - kabinet grafiky, Olomouc

1991 Příběh S. K. Art galerie, Žďár nad Sázavou

1991 Obrazy, kvaše. W 125 & atelier Tilburg, Holandsko

1993 Slavoj Kovařík. Galerie Caesar

1996 Obrazy. Galerie Aura, Olomouc

1997 Malby, kvaše. Galerie Aura, Olomouc

1998 Obrazy. Galerie V kapli, Bruntál

1999 Co život dal a vzal, malby ze 70. – 90. let. Galerie Jana, Svatý Kopeček u Olomouce

Realizace:

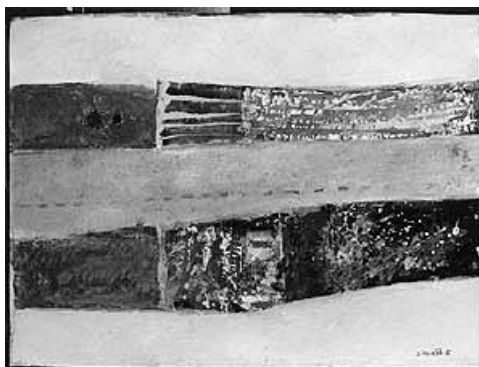
1960 Fontána, Flora Olomouc

1969 Tři reliéfy FN Olomouc

1969 Plastika Strom života, Nemocnice Jeseník

Zastoupení ve sbírkách:

Muzeum umění Olomouc, Galerie výtvarného umění v Ostravě, Slezské muzeum v Opavě. Je zastoupen v soukromých sbírkách v České republice, Německu, Anglii, ve Švédsku, USA.

ROZHOVOR O ŽIVOTĚ A TVORBĚ SE SLAVOJEM KOVAŘÍKEM

Proč jste se rozhodl stát malířem?

Na řemeslo jsem se nehodil, na dlouhé študium taky ne a malovat mě bavilo pořád. První dochovanou věc mám dokonce publikovanou v Kvítku v příloze Českého slova. To mi bylo necelých šest let.

Vzpomínáte si na první obraz, který jste kdy viděl?

To už si nevzpomínám, ale mezi prvními, které si pamatuju, byl určitě Navrátil, malíř konce devatenáctého století. Pak přišel najednou veliký skok, když jsem se setkal s obrazy Bohumila Kubišty, samozřejmě mluvím o reprodukcích. To byl pro mě úplný šok.

Jací byli vaši rodiče?

Otec byl voják. Zemřel, když mi bylo devět roků, maminka byla v domácnosti. Než se po smrti otce vyřídily všechny záležitosti, byla maminka téměř bez prostředků, a tak jsem čtvrtý rok obecné školy vychodil v Jaroměři, kde jsem měl babičku a dědečka. Otec totiž byl rodák z Horky nad Moravou, zatímco maminka pocházela z Jaroměře, kde byl její otec, můj děda, veterinární rada a provozoval tam i svoji praxi. U nich jsem strávil rok a potom se vrátil zase do Olomouce.

Studoval jste pak ve Zlíně. Jakou školu?

Začal jsem chodit na školu umění ve Zlíně, která otevřela v roce 1939 první ročník. Nastoupil jsem tam v srpnu 1939. Ještě předtím, na jaře toho roku, odešel do emigrace můj bratr, čerstvě „vylíhnutý“ letec z hranické akademie. Přes Polsko se dostal do Francie, odtud pak do Anglie, kde už v září 1940 padl. Byl sestřelen. Tohle se nějak domáklý úřady, a tak jsme byli vyšetřováni. No a já jsem dostal zákaz studovat na všech středních školách v protektorátu Böhmen und Mähren.

Co jste dělal po návratu do Olomouce?

Začal jsem si hledat různé příležitosti, abych něco vydělal. První jsem dostal jako asistent u Josefa Gabriela, šéfa výpravy ve zdejší divadle. Toho ale začátkem roku 1941 ještě s ostatními, mimo jiné s režisérem Stiborem, sebralo gestapo a poslalo je do koncentráku. Já jsem sice byl oficiálně v divadle zaměstnán, ale bezplatně, a divadlo za mě jenom platilo nemocenské pojištění. A tak si na mě vzpomněl pracovní úřad a chtěl mě poslat na práci do čerstvě okupovaného Norska. Tomu jsem se ale vyhnul tak, že jsem sehnal stovku cigaret a nenápadně jsem je v jedné kanceláři položil. Za to jsem dostal glejt se slovem: neschopen. To bylo začátkem roku 1941.

Nakonec jste se ale práci pro Říši stejně nevyhnul?

Koncem léta jsem dostal podruhé pozvánku do reichu. Transport měl jet do Rakouska a já si řekl, že je to nejmenší ze všech zel, a nebránil jsem se. Dostal jsem se až do Štýrského Hradce.

Co vás tam čekalo?

Postavili mě k brusce, ukázali mi, co mám dělat, bylo to náramně jednoduché. Ale protože jsem uměl slušně německy, chodili za mnou kluci, když potřebovali něco vyřídit v kanceláři, třeba vyfasovat modráky. Takže jsem byl navíc takovým překladatelem. Jednou se mě šéf zeptal, jestli bych nechtěl pracovat raději v kanceláři.

Byl jste v Rakousku až do konce války?

Ne. Aby člověk mohl překročit hranice protektorátu a Rakouska, potřeboval zvláštní průkaz. Já jsem ho získal, protože jsem pro firmu dělal určitý čas kurýra. Dostal jsem zapečetěnou aktovku a bylo mi řečeno, kam mám jet, a zpět jsem musel dovézt potvrzenku o předání. Poznal jsem tak kus obsazeného Polska, důkladně jsem poznal Německo a kousíček okupované Francie. Ale řekl jsem už tehdy svému šéfovi, že pokud bude možnost, tak se nevrátím. V roce 1944 mi nahrálo, že Štýrský Hradec byl rozbitý včetně pracovního úřadu, kde všechno shořelo, takže jsem věřil, že mě nikdo nebude hledat. Na Štěpána v roce 1944 jsem se objevil v Olomouci. Nijak jsem se neskrýval, už bylo vše v rozkladu, schylovalo se ke konci války a nikdo mě nehledal. Problém byl jen s jídlem, protože jsem neměl potravinové lístky. Jak to maminka až do konce války dělala, že nás uživila, si dodnes neumím představit.

Po válce jste odešel do Prahy na Uměleckoprůmyslovou školu.

Hlásil jsem se přímo do ateliéru profesora Filly. To se povedlo. Spolu se mnou se do Prahy dostalo pár známých lidí. Byli jsme taková parta: Mirko Hanák, Oldřich Peč, Maruška Zatloukalová-Bělohávková, Walter Mende a ještě někteří další. Když jsem ve škole předložil některé své práce, dostal jsem takzvaný dispens a byly mi odpuštěny dva roky studia, takže jsem potom v Praze dodělával už jen čtvrtý ročník. Pátý ročník jsem už nemohl dělat, protože mě můj nevlastní otec odmítl podporovat. Chtěl ze mne mít pana učitele a ne malíře.

Jaký byl Emil Filla, u kterého jste studoval?

Když se vrátil z koncentračního tábora, tak na tom byl dost špatně psychicky i fyzicky. Do školy prakticky chodil na korektury jednou za čtrnáct dní. Ve škole jsem se ale setkal s řadou zajímavých lidí, třeba Alenou Ladovou, Čestmírem Kafkou, Liborem Fárou.

Čím vás zaujal kubismus?

První doteky kubismu jsem získal přes Kubištu. To byl sice kubismus, ale víc expresivní. Až potom jsem se seznámil s Picassem, Braquem a Fillou.

Jak to, že jste se v padesátých letech vyhnul socialistickému realismu?

Jednoduchým způsobem. Po návratu z Prahy jsem se v roce 1946 oženil a spočítal jsem si, že bych rodinu asi malováním neuživil. Začal jsem si hledat zaměstnání, pracoval jsem nejdřív jako kreslič u firmy Ing. Sazovský - Ing. Goš, odkud jsem po znárodnění odešel do Stavoprojektu do urbanistického oddělení. To bylo ohromné. V urbanismu bylo ještě vše volné, nebyly tam žádné předpisy, co se smí

a co ne. To byla moje nejkrásnější léta v zaměstnání. V roce 1957 mě Oldřich Šimáček, šéf výpravy v divadle, přetáhl k němu jako svého asistenta. Měl jsem se stát jeho nástupcem, jenže jsem nebyl ve straně a nadřízení v Ostravě to nepovolili. Teď konečně odpovím na vaši otázku. Vyhnul jsem se socialistickému realismu tak, že jsem na něm zkrátka nebyl existenčně závislý a mohl jsem na něj kašlat. Přiznávám, že jsem zkoušel malovat i tak, aby se to líbilo straně, vládě a lidem, a další věci dělat podle svého. Zjistil jsem, že to nejde. Dovedlo by mě to ke schizofrenii. To pak člověk přestane vnímat, co je dobré a co špatné.

Na které období v divadle nejraději vzpomínáte?

Na svůj začátek. To byla éra Budínové, Racka, Pleskota. Potom se to začalo pomaličku bortit. V divadle začaly panovat nedobré poměry. Vyvrcholilo to tím, že byl nucen odejít do důchodu dr. Vítek a nastoupil Srovnal.

Na kterou scénickou výpravu jste byl hrdý a rád na ni vzpomínáte?

Bylo jich několik. Pro Studio SDOS to byla scéna ke hře Deník Anny Frankové. Tehdy ji hrála mladinká Hana Maciuchová. Potom jsem si zakládal na návrhu scény pro Dürenmattovu hru Fyzikové. Ne už na realizaci, poněvadž to už byly trosky mých záměrů, co pak přišlo na jeviště. Nespokojenost ve mně narůstala a když pak přišel důchodový věk, odešel jsem rád. Nebyl bych zůstal déle, i kdyby mne tehdejší ředitel sebevíc prosil.

Inspirovalo vás v tvorbě divadlo?

Myslím, že ne. Víc mě ovlivnil ten Stavoprojekt. Protože já nemám rád v obraze moc diagonálu. Obraz je pravidelný čtyřúhelník a tak spíš uznávám horizontálu a vertikálu. Tak taky své věci komponuju.

Celý váš život je spojený s Olomoucí. Jaký máte vztah k městu?

Mám ho velmi rád. Narodil jsem se v Kateřinské ulici číslo čtyři.

Vás nikdy Olomouc nesvazovala? V Praze byste byl slavnější, uznávanější.

To mi nikdy nebylo líto. I když o Praze jsem uvažoval. Ale ztroskotalo to tehdy před desítkami let na bydlení.

Přemýšlel jste někdy o emigraci?

Přemýšlel, ale neměl jsem tolik kuráže to udělat. Pronásledovaný jsem nebyl, abych musel utíkat, takže by emigrace byla sázka do loterie. Možná by to k něčemu bylo dobré, možná ne. Nevím.

Jak je možné, že i v Olomouci jste přesně vnímal, co se děje ve výtvarném světě? Reagoval jste na pop-art, lettrismus.

Naše rodina se přátelila s rodinou tehdejšího ředitele univerzitní knihovny, která odebírala dost zahraničních časopisů s výtvarným zaměřením, jež jsem si mohl půjčovat domů i na řadu týdnů. Tak

jsem se dostal ke světovým směrům a trendům a na ně po svém reagoval. Jeden čas mě třeba ovlivnila španělská malířka Viera da Sylva.

Znáte osudy svých obrazů? Prý jste si nikdy nevedl přesnou evidenci.

Namaloval jsem a rozdal tolik obrazů, že si pamatuju jen několik procent z toho, co jsem vytvořil. Neměl jsem totiž dlouho ateliér. Maloval jsem léta na kuchyňské židli, na kterou jsem si dal vikslejvant, abych sedátko nezašpinil od barvy, o opěradlo opřel obraz a pracoval. Až do roku 1961, kdy jsem získal první ateliér. Ono to bylo tak. Měl jsem metr od zdi postavenou skříň, za kterou jsem skladoval obrazy. Když už pak nešly pořádně otevřít dveře z předsíně do pokoje, tak jsem se toho začal zbavovat. Když někdo přišel a líbil se mu obraz, tak jsem mu ho dal. To mě těší, když se někomu líbí, co dělám.

Kterou ze svých výstav si nejvíce považujete?

Tu z roku 1992 ve Žďáru nad Sázavou. Konečně jsem mohl vystavit to, co jsem chtěl já sám. Ještě před pár lety, když dělal dr. Lakosil výstavu k mým šedesátinám, jsme vybírali stylem „aby se vlk nažral a koza zůstala celá“.

Jste všeobecně znám jako malíř abstrakce, tedy pocitů, vaše obrazy dovolují nejrůznější interpretaci ze strany diváka. Proč tvoříte právě tímto způsobem?

Začínám vždy malovat s určitou představou, ale obraz mne často dovede jinam, než jsem původně chtěl. Každý obraz v určitém stadiu rozpracovanosti začne žít svým životem. Je pak na autorovi samém. Jestli ten vzniklý život zavraždí. Filla říkal: „Není kumšt se naučit malovat, ale vědět, kdy přestat na obraze pracovat.“ Já se snažím, aby obraz nebyl nikdy úplně hotový, snažím se nechat prostor pro představivost diváka. Také nerad pojmenovávám svoje obrazy. I to je určité omezení. Spolupráce s divákem, to je pro mě to hlavní.

V rozhovoru jsou použity materiály z MF Dnes (I. Pustějovská), z článku v Kdy, kde, co, napsaném u příležitosti autorových šedesátin (E. Pogodová) a z Hanáckých novin (L. Vrchovský).

